

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 30

БЕОГРАД, 24 ЈУЛИ 1937.

ГОДИНА IX

Садржај:

Gradska štedionica općine grada Sarajeva u Sarajevu

„Унион“ пивара д. д., Љубљана

Дионичко друштво за промет ковинама Цугмајер и Грубер у Загребу

GRADSKA ŠTEDIONICA OPĆINE GRADA SARAJEVA U SARAJEVU

Sa 1936. godinom sarajevska Gradska štedionica je završila petnaest godina svoga poslovanja. Na svoj petnaestogodišnji rad ona može da ukaže s opravdanim ponosom, jer je u tom srazmerno ipak dosta kratkom razdoblju uspela da snažno poveća i razvije obim svojih poslova. Neobično snažnom poletu sarajevske Gradske štedionice nisu mogle naškoditi ni privredna kriza ni kriza našeg bankarstva, tako da je ona danas posle Zagrebačke gradske štedionice i Ljubljanske mestne hranilnice naša najveća opštinska štedionica.

Sarajevska gradska štedionica počela je kao skromna novčana ustanova. Prilikom svog osnivanja primila je neka gradska privredna preduzeća, i to u defektnom i skoro iscrpljenom stanju. U toku poslednjih 15 godina ona je za njihovu obnovu i proširenje izdala oko 73,5 miliona dinara. Time im je znatno podigla i vrednost i rentabilnost. Znatni su bili izdaci štedionice za bolje snabdevanje grada javnom rasvetom i javnim česnama. Svojoj opštini štedionica je olakšala rad i osnivanjem asfaltne fabrike, a imajući u vidu potrebe privrednika preuzela je i jedno transportno preduzeće »špediciju d. d.«. U svom bankarskom poslovanju štedionica je uspela da privuče ogroman broj građana.

Znatni su i neposredni doprinosi štedionice svojoj opštini. Tako joj je, na primer, u 1936. godini na ime placarine za iskorišćavanje puteva i trgova za vodovodne, električne i plinske vodove i za upotrebu cesta za tramvaj isplatila doprinos od 4 miliona. Tome treba dodati izdatke štedionice za javnu rasvetu i javne česme od 3,99 miliona i učešće opštine u čistom dobitku štedionice koje je u 1936. iznosilo 300 hiljada dinara. To znači da je štedionica u 1936. ukupno doprinela svojoj opštini 8,29 miliona dinara. Time je pokrila opštinski godišnji budžet sa preko 25%.

Električna centrala ima u svemu 4.700 k. v. raspoložive snage, i to dva moderna turboagregata sa ukupnom snagom od 4.200 k. v. i jedan agregat kod vodne centrale Hrid od 500—600 k. v., kao i jedan agregat koji služi samo za rezervu. Ukupna dužina mreže iznosila je krajem 1936. g. 589,5 hiljada metara prema 562,9 hiljada m. u 1935. godini. Prošle godine je priključeno 305 novih instalacija. Početkom 1936. pušten je u pogon ekonomajzer, tako da je postignuta ušteda na ugljenu od oko 20% po kilovat-času. U 1936. godini zabeleženo je znatnije poboljšanje kako u proizvodnji tako i u prodaji električne energije. Time je prebrođeno nazadovanje potrošnje koje je bilo izazvano ekonomskom krizom. Dok je proizvodnja u 1935. prema onoj iz prethodne godine pokazivala smanjenje od 3,84%, u 1936. imamo u odnosu na 1935. povećanje od 10,8%. Ukupna proizvodnja u 1936. iznosila je 7.388.000 k. v. č. prema 6.668.970 k. v. č. u 1935. i 8,07 miliona k. v. č. u 1931. godini. Prošlogodišnje povećanje potrošnje

ima se zahvaliti delom poboljšanju opštih privrednih prilika, a delom smanjenju cene el. energije za pogon motora u zantaskim i industrijskim radnjama za oko 35%.

Tramvaj. Dužina pruge iznosi 7.081,5 m, od čega otpada 6.404,5 m na prugu u gradu i 677 m na lokalni ilidžanski kolosek koji je u eksploataciji Drž. železnica. Broj prevaljenih km kod motornih osobnih kola iznosio je u 1936. godini 557.520 km, kod prikolica 461.836 km, a kod teretnih motornih kola 21.751 km, ili ukupno 1.041.107 km, što pretstavlja povećanje prema 1935. za 125.831 km. Prošle godine je porasla i frekvencija putnika, odnosno 305.389 putnika više nego u 1935. Prihodi ovog preduzeća su takođe u porastu.

Vodovod ima 145.379 m cevi, od čega 35.836 m na vanjskoj pruzi i 109.543 m u gradskoj mreži. Na toj mreži ima 225 javnih česama, 286 hidranata, 565 zapora i 5.366 kućnih instalacija. U 1936. je izveden čitav niz radova u cilju boljeg iskorišćavanja vrela i održavanja vodovoda. Treba naročito naglasiti da se pri proširivanju mreže pazilo da vodu dobiju i siromašniji krajevi grada, pa se nije gledalo na to da li su sva ova proširenja i rentabilna. To je u duhu prave »socijalne« komunalne politike i zaslužuje pohvalu.

Plinara. I poslovanje plinare bilo je u 1936. povoljnije, delom zbog uvećane građevne delatnosti, a delom zbog sniženja tarife. Prodaja plina iznosila je 754.000 m³ prema 707.000 m³ u 1935. Pored toga je proizvedeno 262.000 kg koksa i 43.000 kg katrana. Blagodareći povoljnoj nabavci uglja i smanjenju gubitka u mreži proizvodni troškovi plina su sniženi.

Asfaltna industrija bila je takođe prošle godine znatno bolje zaposlena, jer je bilo više terenskih radova za račun opštine ili opštinskih preduzeća kao i za račun privatnika. U 1936. je izrađeno betonskih radova na osnovi 10 cm debljine ukupno 7.180 m² prema 5.240 m² u prethodnoj godini, a na osnovi 2 cm debljine asfaltirano je ukupno 9.650 m² prema 5.240 m² u 1935. godini. Raznih asfaltnih proizvoda prodano je ukupno 64.110 kg prema 18.050 kg. u prethodnoj godini. Rezultat poslovanja ove industrije bio je potpuno zadovoljavajući, blagodareći racionalnoj raspodeli posla i odgovarajućoj upotrebi materijala.

»špedicija d. d.« uspela je da prihode u svim granama svog poslovanja zadrži na istoj visini, na kojoj su bili u 1935. iako prošle godine poslovne prilike i okolnosti za rad ovog preduzeća nisu bile najpogodnije. Treba istaknuti da je »špediciji d. d.« povereno celokupno posredništvo i carinjenje razne železne robe, alata i mašinerija, oko 1250 vagona, za potrebe »Grube pruge« koju podiže Industrija Gvožđa d. d. u Zenici. Prihod od ove grane poslovanja iskazaće se u bilansu za 1937. godinu.

Bankovno odeljenje radilo je u 1936. kao i ranije, povoljno. Poverenje ulagača nije bilo nikad poljuljano, blagodareći neobično opreznom poslovanju, znatnim rezervama i jamstvu opštine za uloge. Prošle godine je dobivena i dozvola za rad devizama i valutama i za izdavanje registrovanih garantnih

pisama. Blagodareći tome Štedionica će moći da razvije u punom obimu svoje bankarsko poslovanje i da tako udovolji potrebama svoje brojne trgovačke klijentele. Inače, još od 1925 nalazi se u sastavu bankovnog odeljenja i zalagaonica, koja se stara o kreditnim potrebama onih najpotrebnijih naplaćujući daleko nižu kamatu od zakonom određene.

Sam bilans Gradske štedionice za poslednje četiri godine pruža sledeću vrlo interesantnu sliku:

Aktiva	Račun izravnjanja			
	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Blagajna i banke	3.859	9.130	6.499	5.436
Hartije od vrednosti	1.991	4.244	4.302	4.645
Menice	3.018	3.859	5.136	6.209
Zajmovi na zaloge	3.119	1.648	2.101	2.106
Dužnici po tek. i dr. rač.	41.291	45.458	51.461	55.886
Dužnici za struju itd.	6.019	5.546	5.811	5.200
Materijal	5.614	5.777	4.934	3.901
Inven. i tehn. postroj.	61.596	63.058	65.041	66.750
Nepokretnosti	16.393	16.393	16.533	16.844
Investicije	1.069	1.714	1.004	2.659
Kaucije i garantije	8.123	9.843	7.365	11.705
Ostave	50.360	52.434	62.294	73.675
Pasiva				
Glavnica	40.073	40.073	40.073	40.073
Rezervni fond	5.205	5.904	6.261	6.754
Fond za amort. invent. i tehn. postrojenja	26.871	33.177	39.031	43.036
Fond za amort. nepokr.	1.341	1.735	2.133	2.531
Penzioni fond	816	1.254	1.558	1.913
Opskrbni fond	88	276	456	694
Ulozi na štednju	25.951	31.209	30.945	27.701
Poverioci	40.578	42.022	41.199	45.108
Reeskont	1.640	415	124	527
Prenosne stavke	—	48	55	98
Kaucije i garantije	8.123	9.843	7.365	11.705
Ostavljači ostava	50.360	52.435	62.294	73.675
Dobit	1.398	714	987	1.200
Zbir bilansa	202.541	219.105	232.481	255.017
Obrtni kapital	143.969	156.779	162.822	169.637

Zbir bilansa iznosi 255 miliona. Prema prethodnoj godini veći je za 23 miliona dinara, a u odnosu na 1928 on je skoro utrostručen. Doduše, zbir bilansa obuhvata i razne neutralne pozicije, kao što su kaucije, garantije i ostave. Međutim, i obrtni kapital Štedionice je takođe sve veći i iznosi 169,6 miliona. Od toga otpada na glavnica 40 miliona, na fondove i čistu dobit 56 miliona, a na uloge i poverioce 73 miliona dinara. Na sopstvena sredstva otpada 57% obrtnog kapitala, a na tuđa 43%. U odnosu na prethodnu godinu tuđa sredstva su povećana za 1 milion, a sopstvena za 6 miliona dinara. To znači da je prošle godine obrtni kapital porastao per saldo za 7 miliona dinara. Povećanje sopstvenih sredstava je posledica porasta vrednosti fondova, u prvom redu amortizacionih fondova. Inače, amortizacija je vrlo intenzivna. Nepokretnosti su već amortizovane sa 15%, a inventar i tehnička postrojenja sa oko 65%.

Ulozi na štednju iznose 27,7 miliona i manji su za 3,2 miliona nego u prethodnoj godini. Ovo smanjenje je posledica odliva nekoliko krupnijih uloga, koji su po svojoj nameni i inače bili prolazni. Međutim, broj štediša-ulagača je porastao sa 2.437 u 1934 na 2.880 u 1935 i na 3.614 u prošloj godini. To je svakako neobično povoljan znak. Poverioci pokazuju prošle godine porast od 4 miliona, na 45,1 miliona dinara. Reeskont iznosi 527 hiljada. Treba napomenuti da se Štedionica nije ni služila reeskontom za svoj račun, već za račun »špedicije d. d.«, koja iskorišćava svoj reeskontni kredit posredstvom Gradske štedionice.

Neobično je interesantna i struktura aktive. Sastav bilansne pasive uglavnom odgovara duhu bilansa novčanih zavoda, ali aktiva pokazuje sasvim drukčiju sliku, jer volumen industrijskog poslovanja Štedionice daleko prevazilazi volumen njezinih bankarsko-štedioničnih angažmana. To ćemo videti i prilikom analize računa gubitka i dobitka, koji nam pokazuje da prihodi od preduzeća iznose 5,7 puta više od bruto prioda bankarskih operacija. Celu aktivu možemo podeliti u tri grupe. Na gotovinu i poslove bankarskog odeljenja otpada 74,3 miliona, na preduzeća 95,3 miliona i na kaucije, garantije i ostave 85,4 miliona dinara.

Kod poslova bankarskog odeljenja nema većih promena prema prethodnoj godini. Samo su dužnici za 4,4 miliona veći nego u 1935. Zajmovi na zaloge ostali su gotovo nepromenjeni, a menice su povećane za 1,1 milion dinara. U toku 1936 Štedionica je primila 2.683 molbe za kredite, delom po eskontu, delom po tekućem računu, a na ukupnu sumu od 30,1 miliona. 589 molbi je odbijeno, a odobrena su 2.094 zajma u iznosu od 22,1 miliona dinara. Svi ovi zajmovi su pokriveni ili hipotekom ili menicama sa najmanje 2 solventna žira, odnosno još i drugim garancijama.

Pozicija »inventar i tehnička postrojenja«, pokazuje stalni porast, što znači da se preduzeća održavaju na potrebnoj tehničkoj visini. Krajem 1936 ova pozicija je bilansirana sa 66,75 miliona. Nepokretnosti iznose 16,84 miliona i samo su neznatno veće nego u prethodnoj godini. »Investicije«, preko kojih su knjiženi nedovršeni radovi kod pojedinih komunalno-privrednih preduzeća, a koji će docnije preći na račun nepokretnosti odnosno na »inventar i tehnička postrojenja«, iznose 2,66 miliona prema 1 milion u 1935.

Rashodi	Račun gubitka i dobitka			
	1933	1934	1935	1936
	u hiljadama dinara			
Opšti i pog. troškovi	18.704	18.660	19.377	20.379
Trošk. rasvete i česmi	3.885	3.842	3.869	3.994
Upotr. puteva i trgova	2.500	2.500	3.625	4.000
Kamate	3.234	3.366	2.871	2.909
Otp. inv. i tehn. postr.	6.159	6.306	5.854	4.005
Otpisi nepokretnosti	394	394	398	398
Kursna razl. papira	25	—	—	—
Dobit	1.398	714	986	1.200
Prihodi				
Kamate i proviz.	4.737	5.122	5.612	5.492
Prihodi preduzeća	31.562	30.456	31.320	31.362
Kurs. razl. papira	—	204	48	31
Zbir prih. ili rashoda	36.299	35.782	36.980	36.885

Zbir prihoda, kao i pojedine iskazane grupe prihoda ne pokazuju većih promena prema 1935. Opšti i pogonski troškovi su porasli za 1 milion dinara. Ostali troškovi i pasivna kamata pokazuju takođe izvesno povećanje. Otpisi su za 1,85 miliona manji. U vezi s tim porasla je i čista dobit sa 986 hiljada u 1935 na 1,2 miliona u 1936 god. Od toga je isplaćeno na ime tantijeme 5%, opštini 25%, rezervnom fondu je dodeljeno 50%, a penzionom fondu i opskrbnom fondu osoblja po 10%.

Poslovno veće Štedionice sačinjavaju g. g.: Edhem Bičakčić, predsednik; Uzeir H. Hasanović, potpredsednik; dr Josip Baruh, Mihajlo Trebić i Luka Brkić, članovi. U upravnom odboru nalaze se još i gospoda: Albert H. Mošo Altarac, Abduselambeg Hrasnica, Nikola Prnjatović, Fehim Spaho, Edhem Đulizarević, Krsto Jovanović, Branko Rebić, Muhamed Zlatar, Marko Bilbija, Hasan Hasanbegović, Salih Nanić, Albert Romano i Jovan Vukotić. U nadzornom odboru su g. g.: Miloš Ljeskovac, H. Alija Aganović, Iso Herman, Damjan Nikolić i Slavko Kaluderčić.

„УНИОН” ПИВАРА Д. Д., ЉУБЉАНА

Читаоцима наших анализа биланса је познато да је у годинама кризе потрошња пива код нас стално опадала. Са 740 хиљада хл., колико је износила пре 1928 године, она је пала на 210 хиљада хл. у 1934, дакле на око 28% раније нормалне потрошње. Ако се томе дода да наше пиваре, због сезонског карактера потрошње пива код нас, ни у нормалним годинама нису обично искоришћавале више од половине свог капацитета, види се да су оне у 1934 могле да искористе само 14% свог капацитета. С обзиром на то је разумљиво да се је код 11 пивара од укупно 34, колико их има у нашој земљи, производња морала сасвим обуставити. Иако су се опште привредне прилике у току последње две године, а нарочито у 1936, почеле осетно поправљати, ипак су рад и опстанак наше пиварске индустрије још увек најозбиљније угрожени, јер је продаја пива и даље остала на свом најнижем нивоу.

Ми смо већ више пута имали прилику да нагласимо да је катастрофално опадање производње пива од 1928 до 1934 године изазвано у првом реду високим државним и самоуправним трошаринама које су пиво учиниле скупим пићем. Због поправљања општих привредних прилика у 1935, 1936 и 1937 даље опадање потрошње је углавном спречено, али је и очекивано повећање сасвим изостало, тако да постоји опасност да ће, поред поменутих 11 пивара које су већ обуставиле своју производњу, и многе друге пиваре бити приморане да престану с радом. Цена пива коју плаћа потрошач је заиста врло висока, нарочито ако се упореди с ценом вина. Пиваре су смањиле своје производне и режијске трошкове до најниже границе, испод које се не може даље да иде. Иначе, од продајне цене пива њима припада данас само 30 до 35%. Из тога удела морају се подмирити издаци за сировине, погонски материјал, наднице и плате, трошкови превоза, порези и прирези, разне таксе, камата, оправке, амортизација итд.

До осетнијег снижења детаљне продајне цене пива, а с тим у вези и до повећања потрошње могло би доћи једино смањењем учешћа гостионичара и државних и самоуправних тела, којима данас припада 60—70% продајне цене пива. Док је државна трошарина у 1928 години износила 62 динара по хл., данас укупно трошаринско оптерећење пива достиже 270 динара по хл. После осетнијег смањења трошарине могла би се због повећања потрошње и продаје смањити и партиципација гостионичара у продајној цени пива. При већој производњи и потрошњи боље би били заштићени не само интереси пивара и гостионичара него и фискални интереси. Искуством је доказано да после смањења трошаринских стопа приходи од трошарина показују чак и пораст, због повећања потрошње. Најзад, разумнијом трошаринском политиком избегле би се и друге штете и губитци које имају остале привредне гране чије производе пиварска индустрија прерађује и троши.

Управа пиваре „Унион” напомиње у свом последњем извештају да се промет у 1936 кретао у истој висини као и претходне године. „Повећање промета не треба ни очекивати — вели управа — док се не смањи терет разних дажбина. Сви кораци за снижење државних, бановинских и општинских дажбина остали су и у прошлој години без успеха, а Љубљанска општина је чак и повећала трошарину на пиво.

Рачун изравњања

Активна	1932/33	1933/34	1935.	1936.
	у хиљадама динара			
Зграде и земљишта	20.596	19.458	18.836	16.656
Машине	7.809	6.960	6.411	5.429
Посуђе	1.160	967	790	570
Мобилијар	13	141	3	—

Гостион., инвент., флаше				
и подрум. инвентар	1.885	1.456	1.203	1.054
Инвент. и спрем залиха	4.782	4.249	3.561	2.491
Кола и стока	22	12	26	35
Укупне инвестиције	36.267	33.243	30.943	26.235
Залихе	4.944	5.813	6.068	5.424
Дужници и гаранције	7.867	7.232	10.488	15.595
Хартије од вредности	2.604	2.949	2.718	3.062
Благајна	439	8	11	60
Губитак	2.115	294	—	—
Пасива				
Главница	24.000	24.000	24.000	24.000
Фондови	22.547	20.432	20.701	20.701
Повериоци	7.684	5.104	5.476	4.878
Добит	—	—	51	798
Збир биланса	54.238	49.539	50.228	50.377

Рачун губитка и добитка

Расходи				
Сировине	5.365	7.810	5.600	6.624
Плате и трошкови	12.078	11.845	10.486	9.479
Дажбине и порези	1.231	561	367	529
Отписи и амортизације	2.302	2.335	2.686	2.669
Пренос губитка	553	—	294	—
Чиста добит	—	—	51	798
Приходи				
Пренос добити	—	—	—	51
Од продаје	19.415	22.259	19.448	19.974
Од кирије	—	—	36	75
Губитак	2.115	294	—	—
Збир прихода-расхода	21.530	22.553	19.484	20.100

У горњој табели доносимо кретање главних билансних позиција пиваре „Унион” за неколико последњих година. Међусобно упоређивање података, нарочито оних из рачуна губитка и добитка, отежано је тиме што је 1933/34 година трајала 16 месеци. Пивара је раније закључивала своје рачуне крајем децембра 1934, а последње две године потпуно се поклапају са календарским, као што је то случај и код претежног броја других акционарских друштва. Према томе пословне године 1935 и 1936 трајале су опет по 12 месеци, од 1 јануара до 31 децембра.

Збир биланса износио је у 1930/31 години 65 милиона динара, па је до 1933/34 смањен на 49,5 милиона, због истопљене добити, отписа губитка употребом фондова и због смањења туђих средстава. То је последица срозавања продаје. У 1935 и 1936 збир биланса је само незнатно повећан и износи 50 милиона динара. Повериоци у 1936 години не достижу ни 5 милиона динара, док су у 1930/31 години износили 16 милиона. Главница је 24 милиона, а фондови су износили од 1930/31 до 1932/33 године 22,5 милиона. У 1933/34 су смањени на 20,4 милиона због отписа губитка. У 1935 години фондови су опет порасли за 270 хиљада — на 20,7 милиона, колико изнесе и крајем 1936 године. Постоје три фонда: општи резервни фонд (19,95 милиона) и два фонда за покриће сумњивих потраживања (744 хиљаде). Амортизационог фонда нема, јер се сви отписи инвестиција врше непосредно смањивањем вредности односних позиција у активи. Сопствена средства према туђима стоје као 9 према 1, што значи да је однос не обично повољан. Пивари „Унион” нису готово ни потребна туђа средства.

Крајем 1936 укупне инвестиције су билансирани са 26,23 милиона према 30,94 милиона у претходној години. Смањење износи 4,71 милиона. Нових, већих инвестиција није било. Напротив, неке непокретности су прошле године отуђене. Иначе, крајем 1936 непокретности износи 16,6 милиона, машине 5,43 милиона, а посуђе и остали инвентар 4,15 милиона динара. Дужници и гаранције показују прошле године у односу на претходну повећање од скоро 50%. Из тога би се могло закључити да је продаја у

1936 одржана на истој висини у којој је била у 1935 години, једино благодарећи јачем кредитирању. Залихе у 1936 показују извесно смањење према 1935 години, а хартије од вредности су нешто повећане, делом због добитка на курсној разлици.

Рачун губитка и добитка је необично интересантан. Приходи од продаје у 1936 години (по одбитку трошарине) износе 19,9 милиона, за пола милиона више него у претходној години. Иначе, треба напоменути да се преко овог рачуна не књиже само приходи од продаје пива, већ такође и они од квасца, шпиритуса и други приходи. Подаци о плаћеној трошарини показују, да су и држава и самоуправни тела имала велику штету од смањења потрошње пива, упркос сталном повећању трошаринских стопа. Издаци за трошарину су износили:

Године	мил. дин.	Године	мил. дин.
1930/31	17,0	1933/34	8,0
1931/32	7,7	1935	8,0
1932/33	7,5	1936	10,0

Цифре исказане на страни расхода претстављају леп доказ штедње. У 1929/30 плате и трошкови износили су преко 22 милиона, а у 1936 износе само 9,48 милиона динара. Међутим, ни поред оптималне обазривости режијски трошкови производње нису могли бити редуцирани у одговарајућем обиму. Због тога, последњих година, ни коначни резултат пословања није могао да буде задовољавајући. Смањење прихода је било толико да се једва могла вршити и најпотребнија амортизација. Прошле године су и сировине поскупиле. Међутим, благодарећи најригорознијој штедњи и увођењу даље реорганизације и рационализације пословања, 1936 година је закључена са чистим добитком од 747 хиљада. Са преносом из 1935 чисти добитак износи 798 хиљада. Од тога је подељено акционарима на име 3% дивиденде 720 хиљада, док је 40 хиљада динара додељено резервном фонду, а остатак од 38 хиљада пренет је на нови рачун.

ДИОНИЧКО ДРУШТВО ЗА ПРОМЕТ КОВИНАМА ЦУГМАЈЕР И ГРУБЕР У ЗАГРЕБУ

Познато је да у погледу бакра наша земља долази у ред најбогатијих. Па ипак, ми смо до недавна увозили знатне количине чистог бакра и израђевина из бакра и месинга. То долази отуда што смо наш бакар извозили у облику бакарне руде и разних концентрата, односно као сирови бакар, који се после у иностранству прерађивао, претапао и онда једним делом опет увозио у нашу земљу. Код оваквог стања ствари природно је да је код нас и индустрија која прерађује бакар била релативно слабо развијена. Наше машинске фабрике и ливнице баве се том прерадом, али у ограниченом обиму. Пошто се у Борском руднику већ приступило подизању одговарајућих постројења за добијање чистог бакра, има много изгледа да ће се сјајно развити и наша индустрија за израду најразличитијих предмета из бакра и месинга.

У тој индустријској грани код нас је најважније предузеће Цугмајер и Грубер д. д., Загреб. Предузеће је основано 1920 године од стране познате бечке фирме Георг Цугмајер и син, и то као чисто трговачко предузеће које је имало задатак да у Југославији пласира производе поменуте бечке фирме, у првом реду разне израђевине из бакра и месинга. Доцније, 1924 године купљена је од Браће Штернбергер у Словенској Бистрици фабрика бакарних производа, која се после тога стално проширује и модернизује, тако да је до данас готово највећа домаћа фабрика за разне производе из бакра и месинга, као на пример за лим, плоче, тепсије, цеви, шипке, коване бакарне шоље, електролит — бакарну жицу, ужета и шипке за електроиндустрију, бакарни локомотивни материјал и најразличитије израђевине из месинга. Продајно складиште налази се у Загребу.

Биланси Д. д. за промет ковинама Цугмајер и Грубер у Загребу за последње четири године овако изгледају:

Рачун изравњања

Актива	1933	1934	1935	1936
у хиљадама динара				
Непокретности	694	662	825	768
Машине	1.464	1.472	1.379	1.359
Инвентар	44	43	39	35
Аутомобили	41	33	26	187
Роба, матер. и угаљ	1.764	1.866	2.952	4.107
Ефекти	206	265	276	288
Благајна	121	131	336	217
Салдо дужн. и повер.	144	190	515	744
Пасива				
Главница	3.600	3.600	5.000	5.000
Резервни фонд	400	500	700	900
Пореска резерва	70	70	70	70
Фонд курс. разл. еф.	—	—	—	15
Резерва за робу и мат.	—	—	—	1.023
Добитак	409	492	578	693
Збир биланса	4.479	4.662	6.348	7.706

Из биланса се не види износ туђих средстава са којима предузеће ради, јер су компензирана са дужницима. Међутим, до краја 1932 овај салдо је био на пасивној страни биланса, што је значило да су повериоци били већи од дужника. Данас је салдо на активној страни, што значи да су дужници већи од поверилаца, а то је скроз здраво. Иначе, ни дужници ни повериоци неће бити нарочито велики, судећи по томе што су у 1936 издаци на камате износили само 11 хиљада динара.

Збир биланса је равн властитим средствима предузећа. Он износи 7,7 милиона и повећан је према претходној години за 1,36 милиона, а према 1934 за 3,04 милиона динара. Приликом оснивања предузећа, 1920 године, главница је износила 1 милион круна, односно 250 хиљада динара. Главница је после тога неколико пута повишена, последњи пут у јулу 1935, тако да она данас износи 5 милиона динара. Резервни фонд је достигао 900 хиљада динара, а пореска резерва износи 70 хиљада. У билансу за 1936 јавила се по први пут и „резерва за робу и материјал“. То је у ствари латентна резерва предузећа, која се заснива на процени робе. Док су раније роба и материјал књижени по цени коштања, они се сада морају књижити по тржишној цени. Из разлике која се ту јавила због поскупљења метала образована је латентна резерва. Иначе у пасиви нема у 1936 у односу на претходну годину других значајних промена. Једино је резервни фонд повећан за 200 хиљада динара. Нарочити фонд амортизације не постоји, јер се отписи врше непосредним смањивањем односних рачуна преко којих су књижене инвестиције.

У активи видимо да укупне инвестиције износе 2,35 милиона у 1935. Дакле, повећане су за 80 хиљада динара. Како је у 1936 отписано на име амортизације 308 хиљада, излази да је у прошлој години уложено у нове инвестиције око 400 хиљада динара. Набављене су неке машине и нови аутомобили, особни и теретни, док је стари аутомобил продат. Остаје нам још да прегледамо промене код робе, јер су остале промене у активи сразмерно незнатне. „Роба, материјал и угаљ“ износе 4,1 милиона према 2,95 милиона у 1935. Ово повећање изазвано је у првом реду већ споменутим образовањем латентне резерве. Иначе, количина робе која је у 1935 показивала знатан пораст прошле године је само у мањој мери даље појачана.

Приходи од производње и продаје у 1936 години достигли су 9,3 милиона динара, а трошкови погона су износили 6,3 милиона, док је за управне трошкове и плате издато 1,57 милиона, а за порезе 430 хиљада динара. Чиста добит је по прилици за једну петину већа од оне у претходној години, а износи 670 хиљада односно са преносом из раније године 693 хиљаде, или око 14% од главнице. То је свакако ванредно повољан резултат.